

De meester van het leven

Colofon

ISBN: 978 94 6365 292 6

1e druk 2020

© 2020, Peter Knapen

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

DE MEESTER
VAN HET LEVEN

Peter Knapen

Proloog

Voor wie nog durft te dromen van een sprankje geluk in dit leven, wil dit verhaal graag een spoor zijn. Naast de smalle steiger van de wanhoop, bruist een zee vol hoop.

Boven de doodse nevels van het niets, schittert het levenslicht van het iets. En ja, zelfs tijdens de kilste nachten in een kurkdroge woestijn, kun je nog alle kanten uit.

Want daar ongeveer, in de diepste eenzaamheid van je lijden, ontmoet je miljoenen broeders en zusters. Ze omhelzen je met een warm hart. Ze dromen en dansen met je. En vergezellen je welwillend naar een leven vol liefde en geluk.

Wat voorafging...

‘Ik denk dat je nog te vaak de lesjes opdreunt die je werden ingepeperd, mijn vriend. Maar in dit leven mag je zelf antwoorden. Zelf, mijn vriend!’

‘Hoe bedoel je?’ Ik ging wat meer rechtop zitten in mijn rieten stoel.

Aan de overzijde van het ronde tafeltje glimlachte de wijze fijntjes naar mij. Met zijn rechterhand tilde hij zijn bril van zijn neus. Hij boog zich naar me toe en keek me mild in de ogen.

‘Heb je nog even tijd?’ vroeg hij met zachte stem.

Ik knikte.

‘Droom je ervan om op een dag van de vruchten van je geduld te mogen proeven?’

Ik glimlachte verlegen.

‘En durf je in jezelf te vertrouwen?’

‘Ik wil het minstens proberen...’

‘Zeer fijn,’ zei de wijze blij. ‘Dat klinkt moedig. Maar je moet me wel één ding beloven. Belazer onderweg niemand. In de eerste plaats jezelf niet. Want ongeloof en twijfels zullen de allerlaatste obstakels zijn die je uit je hoofd dient te lichten.

De wijze zweeg een poosje. Het zonlicht glinsterde in zijn grijze ogen. Zijn woorden hadden me geraakt, niet als het puntje van een vlijmscherp mes, maar wel als de strelingen van fris water uit een heldere bron. Wat hij zo simpel had uitgesproken, klonk zo waarachtig. Zijn blik straalde geloofwaardig en sereen. Liet hij daarom de stilte vrij over de mahoniehouten planken van het terras en het vijvertje begaan?

Ik nipte van mijn glas rode wijn. Ik verslikte me bijna en sprak fel: ‘Ja. Ik wil het beloven!’

Die zin flapte ik er vooral uit om de spanning te verdrijven. Want de draagwijdte van zijn vraag kon ik niet bevatten.

De oude wijze stond op en wandelde een paar toertjes rond het tafeltje. Met mijn ogen volgde ik hem nauwlettend.

‘Je intentie is uitstekend, mijn vriend,’ zei hij na een tijdje. ‘Het is een fantastisch begin. Want wie naar een waarheid begint te zoeken, zal op zijn pad heel bijzondere queesten moeten trotseren.’

In zijn woorden brandde er toen zoveel enthousiasme dat een merelvrouwtje vrolijk van haar nest weg fladderde. De vogel buitelde sierlijk over de groene beukenhaag. De witte ganzen van de burens kakelden luidkeels en klaptten uitgelaten met hun vleugels.

De wijze staakte het kuieren rond het tafeltje. Hij keek me onderzoekend aan. ‘Wil je echt al die puzzelstukjes van het leven tot een betekenisvol geheel verbinden?’ Met zijn beide handen tekende hij eerst een golfslag en daarna maakte hij een samenballende beweging in de lucht. Het was alsof hij alle chaos in het universum in één denkbeeldige bol tot bedaren bracht.

‘Even rond als dit gietijzeren tafeltje hier?’ fluisterde hij.

Hij tikte zachtjes met de knoken van zijn vingers op het tafelblad. Vervolgens ging hij in zijn rieten stoel zitten en streek met zijn vingers door zijn grijze haren.

‘Ik wil het proberen,’ zei ik nederig.

Op dat moment voelde ik een zalvende stroom door mijn lichaam vloeien. Ik moest er spontaan van glimlachen.

De wijze merkte meteen wat er in me loskwam, want onbeschroomd sprak hij: ‘Ik wil je vooraf nog iets met de hand op het hart toevertrouwen. Nadat je ongetwijfeld een tijdje alleen in de donkere mijn van het mutisme zult hebben gedwaald, zul je geleidelijk aan ontdekken dat iemand jou langs de lichte trappen van je hart, je geest en je ziel naar boven hielp te klauteren. Op een dag zul je dan ervaren dat je altijd – zelfs in de kilste en de donkerste gangen – op een liefdevolle bodem was.’

Ik gunde een zee van ruimte voor die beloftevolle zinnen van de wijze in mij.

‘Wat denk je? Ben je er klaar voor?’

Hoewel zijn woorden me ook mysterieus in de oren klonken, antwoordde ik zonder aarzelen: ‘Ja.’

In zijn ogen zag ik weer die milde rust en vreugde fonkelen. Ik kon mijn nieuwsgierigheid nauwelijks weerstaan.

‘Goed, neem nu je pen maar in de hand,’ gebood hij mij.

Geheel verrast zag ik mijn rechterhand over het ronde tafeltje naar de vulpen schuiven. Mijn vingers gingen langzaam open en grepen de pen voorzichtig vast. Ik voelde me een dolgelukkig kind en gehoorzaamde volkomen vrij.

Was het zijn van waarheid en goedheid doordesemde verschijning die me over de meet had getrokken? Hadden zijn woorden én daden me een veilig en geborgen gevoel geschonken? Of was het zijn subtiele lichtvoetige humor geweest, die de vele hindernissen niet egaal had gebagatelliseerd, maar me er ongemerkt overheen had geloofdst? Bezat de oude wijze waarlijk datzelfde eeuwige gezag als mijn moeder en mijn vader?

Ik keek hem verbijsterd aan. Zijn tijdloze blik schoof van onder het groene bladerdek van de treurberk. Zijn ogen reikhalsden omhoog, naar de blauwe lucht. De zon bloosde fel. Na enig turen, nam hij zijn bril van de tafel en schoof hem weer op zijn neus.

‘Schrijf het allemaal op. Zelf, mijn vriend!’

Zijn milde toon versterkte zijn verzoek. Op zijn mond lag alweer een glimlachje te glinsteren. Zijn grijze ogen schitterden als de gele lelies in het vijvertje naast ons. Een kikker kwaakte luid.

Terwijl de wijze naar enkele voorbij zwevende sneeuw witte wolkjes in de blauwe lucht wees, fluisterde hij liefdevol: ‘Alleen bij de gratie van tonnen tegenwind zullen je allermooiste dromen als een speelse papieren vlieger naar de hemel kunnen zweven.’

Ik wilde hem prompt vragen: ‘Tonnen tegenwind... allermooiste dromen... papieren vlieger... hemel... Hè, wat bedoel je?’ Maar hij stak zijn rechterhand naar me uit en vouwde die zichtbaar voor me open. Ik bemerkte de ontelbare lijnen, kruispunten en groeven in de palm van zijn hand.

‘Vertel nu rustig alles – ja, alles – wat er gebeurd is, mijn vriend. En vergeet onderweg niet dat een heerlijk geurende roos met tweeënzestig blaadjes bestaat.’

Even leek ik compleet van de aardbodem los. Ik voelde me vederlicht zoals de pluisjes van de paardenbloemen die met een zomerbriesje meereisden. Een ogenblik proefde ik van het verrukkelijke parfum van de rozen, de hortensia’s en de witte margrietten om ons heen. Tot ik de wijze weer aarzelend aankeek.

‘Ja, je hoeft me niet te geloven. Die vrijheid is je ook gegeven, vriend,’ antwoordde hij onverstoord.

Ik schoof het witte blad wat dichtër naar me toe en zag krulletters verschijnen.

De meester van het leven.

De betekenissen die zich al jaren diep in me hadden verscholen, vloeiden onbevangen naar buiten.

Voor wie nog durft te dromen van een sprankje geluk in dit leven, wil dit verhaal graag een spoor zijn.

Het ronde ijzeren tafeltje trilde ritmisch en beamend mee. Van achter de groene beukenhaag keerde de zwarte merel met verrukte oogjes weer. Hij kwetterde instemmend.

De witte ganzen bogen hun kop en zwegen.

‘Zelf! Goede vriend!’ De oude wijze knipoogde naar me. Toen wandelde hij weg.

Ik bleef heel alleen in de tuin achter. Tenminste, zo dacht ik.

’s Avonds laat bladerde ik door het dikke geboorteregister dat de wijze mij cadeau had gedaan.

Opeens zag ik een naam staan die in een lichtgevend fluogeel was gemarkeerd: *Renaat Plageens*.

Deel 1

Het hart

On ne voit bien qu'avec le coeur.

L'essentiel est invisible pour les yeux.

Antoine de Saint-Exupéry (1900-1944)

1

**‘Behalve misschien die vele in de kosmos zwevende doden.
Maar hadden die niet om God weet welke reden besloten om
wijselijk te zwijgen?’**

Belsele, mei 1992

De klokken luiden met een vadsige sloomheid die bij het hete weer paste. De oude baande zich een weg tussen de menigte op het dorpsplein. Op een paar meters voor de wijd openstaande kerkdeuren hield hij halt. Hij ademde diep in. Langzaam klauterde zijn blik langs de witte stenenrijen naar boven. Zijn ogen schaatsten over de steile toren en wippen in de blauwe lucht. Hoewel hij wist dat elke mens een uniek verhaal met zich meedroeg, las hij het in de wolkeloze hemel voor waar: Renaats leven onthulde een glimp van het mysterie van vele mensenlevens. Die waarheid zou tijdloos tussen de sterren in het heelal blijven zweven. Hij slaakte een zucht. Terwijl hij zich moedig probeerde te houden, boog hij het hoofd. Geruisloos glipte hij langs het kerkportaal naar binnen.

De oude nam zijn zonnebril af. Hij nam plaats achteraan in de kerk op de laatste vrije stoel. Na een tijdje zag hij een feeëriek zonlicht door de gebrandschilderde ramen naar binnen dringen. De zon strooide gul haar stralen over het schip van de kerk uit. De meeste mensen waren op een stoel in het licht gaan zitten. De duistere rijen ervoor hadden ze aan de familie en vrienden van Renaat Plageens gelaten. In een haag van verdriet troostten zijn vrouw An, zijn kinderen en kleinkinderen en zijn boezemvriend Frank elkaar. Wezenloos tuurden ze naar de eiken kist die eenzaam voor het met witte aronskelken en rode rozen versierde altaar prijkte. Af en toe rolde er een traan over Ans wangen. Haar dochter Evita legde haar rechterarm teder over de schouders van haar mama. Met haar zakdoek wreef ze over haar rood doorlopen ogen.

Het geroezemoes in de kerk verstomde. De oude hoorde hoe de stilte geruisloos het woord nam. Hij zag dat vele mensen gespannen voor zich uit staarden. Sommigen onder hen deden hem spontaan denken aan de mummies in de musea van Madame Tussauds. Met hun strakke schouders

en hun neus in de lucht leken ze voor het oog van de simpele stervelingen te defileren. Want op de aarde leefden er voldoende mensen die met een onblusbare begeerte naar helden smachtten. Het waren eenvoudige en kwetsbare mannen en vrouwen die in hun zigzaggend zoeken naar glorieuze figuren soms hun lepe overheersers tot exceptionele wezens transformeerden. Als de tijd er rijp voor was, waren ze zelfs bereid om wereldvermaarde wassen beelden van hen te boetseren. Waarvoor ze finaal een peperduur ticket betaalden, dat door een suppoost met een anoniem lachje en een mechanische vingerknip werd verscheurd.

‘Ik hoop dat geen mens het in zijn hoofd haalt om dit voor mij te doen!’ Die woorden sprak Renaat een maand eerder uit tot An. Hij zat op een gietijzeren bank in een Londens park. An zag nog net de olijke glans van zijn gelaat glijden. Ze bracht haar roze lippen zoetjes tot aan zijn oor: ‘Reken er echt niet op, lieverd, dat iemand dit in de wereld voor jou zal doen! En trouwens, my dearest darling!’ Ze gaf hem een plagerig duwtje in zijn zij en wees met haar wijsvinger naar de overzijde van het met rafijne rijm besprenkelde gras. ‘Mijn liefde voor jou heeft die door de duiven bescheten beelden niet nodig!’

Renaat bleef naar de vele wandelaars op de aarden paadjes turen, genietend van de kinderen die over het gras dolden. Hij zweeg alsof An niks had gezegd. Straalde hij met zijn hart alweer het laagje was van de mensen hun gelaat? Zijn boezemvriend Frank typeerde zijn manier van kijken vaak met het geduldig verwijderen van de schilfers van een afbladerende, maar unieke en waardevolle kast. Zo gefascineerd was hij door de innerlijke schoonheid en de waarheid die zich achter de façade van de mensen verscholen. Welke rijke hersenspinsels flitsten er als kometen door het universum van hun hoofd? Of welke dromen draaiden er enthousiaste baantjes in de sferen rond hun ziel? Wie wist het voor waar? Behalve misschien die vele in de kosmos zwevende doden. Maar hadden die niet om God weet welke redenen besloten om wijselijk te zwijgen?

‘All right, darling.’ Hij glunderde met pretoogjes naar haar. ‘Ik heb je boodschap begrepen: we gaan niet naar Madame Tussauds!’ Monter veerde hij van de zitbank op. Als een ballerina die ‘La traviata’ van Verdi in het park hoorde klinken, slalomde hij tussen de standbeelden. ‘Hier tussen al die versteende lijken slenteren er al doden genoeg!’ riep hij. An genoot van zijn dolkomische pirouettes over het glinsterende gras. Ze schikte haar witte sjaal over haar lichtblauwe mantel en snelde hem hartstochtelijk achterna.

De oude hoorde een bel driemaal rinkelen. Buiten op de in het zonlicht badende kerktoren wezen de wijzers van de klok half twaalf aan. Piepjonge zwaluwen stortten zich als acrobaten van de dakgoot naar beneden. Met hun vleugeltjes schreven ze geestdriftig hun eerste belevenissen in de lucht.

In de kerk trok pastoor Van Haver de deur van de sacristie achter zich dicht. Met reusachtige stappen schreed hij naar het altaar. Een jonge misdienaar in een sneeuwwit gewaad trippelde als een herdershond achter hem aan. Het ventje voelde de blik van de dirigent en het orkest in zijn rugje snijden.

De pastoor boog kort het hoofd voor het altaar. Daarna draaide hij zich naar de mensen in de kerk. Met zijn beide handen nam hij een dampend wierookvat van de bovenste trede van het altaar. Hij zwierde een paar keer met het reukvat. Daarna tekende hij er enkele kruisen mee over de eiken kist.

Een waas verspreidde zich in het gebouw. Sommige mensen kuchten fijntjes achter hun handpalm. Maar Juul Keppens, die de beste bakker van het dorp werd genoemd, snoof het aroma gretig op. Achter zijn kneedtafel had hij geleerd om met heel diverse smaken en geuren om te gaan, evenals hij in de winkel al zijn klanten bij het overhandigen van een brood of een taart een brede glimlach meegaf.

De oude zag dat de buitelingen van het wierookvat de mensen in een stilzwijgen bezwoeren. De neerddarrelende zonnestrallen en de stijgende dampen gaven het gebeuren iets sacraals. De oude blikte naar de wirwar van lijnen in de palm van zijn rechterhand. Het was alsof hij iemand anders in zijn lichaam gewaarwerd. Hij voelde het kippenvel op zijn armen rijzen. Al voor de tweede maal vandaag zag hij Renaats ziel naar de hemel opstijgen!

Hij dacht aan het moment voor het kerkportaal. Zijn blik was automatisch over de witte stenen en de grijze leien van de toren naar de blauwe hemel gegaan. In de lucht zag hij een minuscuul wit lichtpuntje door het universum reizen. Enkele tranen sprongen in zijn ogen. Ze rolden over zijn wangen en landden op zijn lippen. Notaris Paul Landuyt draaide zich om en keek hem onderzoekend aan. De oude wendde zijn blik af en keek voor zich uit naar het altaar.

Andermaal maakte de pastoor een hoofse buiging voor het met witte aronskelken en rode rozen getooide altaar. Daarna duwde hij het wierookvat in de handen van de kleine misdienaar. De pastoor stapte achter

zijn brede offertafel en wierp een heilige blik omhoog. Met een meesterlijk gevoel liet hij zijn blik over de aandachtig toekijkende menigte gaan terwijl hij zei:

‘In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Beminde gelovigen. Wij zijn hier vandaag met zovelen samen om onze dierbare overledene, Renaat Plageens, te gedenken. De goede God nodigt ons uit om met een geloof dat tot in de eeuwigheid reikt, de pijn en het verdriet om Renaats plotse afscheid te verzachten.’

Hoewel zijn baas de uitvaart als een sneltrein startte, haakte het blonde dienaar meteen af. Zijn blauwe oogjes tuurden naar een stippellijn in zijn bidboekje. *Het heeft de Heer behaagd om* De grijze stipjes prikten op zijn netvlies.

Beduusd keek de jongen op. Van op zijn bidbankje schouwde hij de mensenzee in de kerk. Rij na rij binnensmonds tellend, registreerde hij dat kennelijk niet iedereen om meneer Plageens treurde. Dit vond hij vreemd. Zijn moeder had zijn blonde haren toch niet zomaar gekamd? Bij het metalen hek smeekte ze hem om vandaag speciaal zijn best te doen. ‘Meneer Plageens was een joviaal en een heel voornaam man!’ zei ze hem. De jongen dacht na: als een mensenleven op de aarde zo futiel was, dan hoopte hij dat die idiote poespas hier gauw voorbij was.

Even zweefde hij met zijn gedachten naar buiten. Op het dorpsplein ontmoette hij de blij gezichten van zijn vriendjes. Met hun fietsen slalonden ze tussen de auto’s, de bloembakken, de banken en de paaltjes. Voor het portaal zag hij zes zwarte maatpakken stokstijf staan. Eigenlijk had meneer Plageens ongelofelijk veel geluk vandaag!

De blonde misdenaar dacht aan een begrafenis van twee maanden terug. Nauwelijks een mens had de striemende regen getrotseerd om het lichaam van het oude vrouwtje Marieke van Steevoort te komen groeten. Ook waren er geen plechtige mannen in de kerk die haar kist statig naar binnen droegen. Dat had hem diep geraakt. Nochtans had zijn baas hem voor de viering vaderlijk gewaarschuwd. In de metershoge sacristie tussen zijn drie glazen kasten vol blinkende kelken en glanzende kazuifels had de pastoor hem mysterieus toegefluisterd: ‘Ook goede mensen worden op de aarde snel vergeten. Helemaal vergeten. We zijn maar eendagsvliegjes, mijn jongen.’ De pastoor refereerde aan de zeven natte hoofden die hij in zijn kerk als verkleumde kraaien op een drassige akker had geteld.

‘Is dat de betekenis van het stippellijntje, meneer pastoor?’ De jongen blikte bedeesd omhoog. Tot zijn opluchting had de pastoor zijn gemompel

niet gehoord. Anders moest hij hem expliciteren waarop zijn vraag precies sloeg. En verstijfd van de angst voor de grote ongeduldige ogen van de priester zou zijn antwoord, dat hij stunteling in eenvoudige woorden probeerde te persen, altijd een flets afkooksel zijn van wat hij in wezen dacht. Om die reden knielde hij al jaren elke avond ootmoedig voor zijn bedje. Na een minuutje van ingetogen stilte richtte hij dan zijn hoofdje naar een kruisbeeld op. Hij keek naar een terneergeslagen Jezus die op het hout was gespijkerd. Met zijn hand op zijn hartje smeekte hij dan tien keer tot de Heer of die zijn verlegenheid alstublieft kon doen verdwijnen. Daarna wrong hij zich vol verwachting tussen de naar waspoeder ruikende lakens. Hopend op een mirakel trok hij aan een fijn touwtje boven zijn hoofd. Het licht floepte uit en het werd duister in de kamer. In de schemer fantaseerde hij ongeremd over hoe hij ooit zijn gedachten zou verwoorden, minstens even wervelend en voortreffelijk zoals meneer pastoor dat kon. Tijdens zijn slaap droomde hij dan over weldoordachte zinnen, die soms nog een tikkeltje aarzelden, maar nooit doorsloegen zoals een uit de draf lopend paard.

'Beste An, Joris, Evita, lieve kinderen en vrienden, en dierbare parochianen. We zijn hier samen voor het afscheid van Renaat. Ik nodig u nu allen uit, beminde gelovigen, tot een heel bijzonder gebed. Ik hoop immers dat Renaat weldra de eeuwige rust zal vinden. Hij is waarlijk als een goed en integer mens door het leven gegaan. Hij laat een leemte achter in ons allen. We voelen ongetwijfeld veel verdriet en pijn in ons hart. Maar laat ons oprecht vertrouwen in de barmhartige God, en Hem vragen om onze smarten moedig mee te dragen. Mag ik u allen vriendelijk uitnodigen om te gaan staan en de tekst die op het bidprentje van Renaat staat, mee te bidden?'

De oude richtte zijn hoofd op. Hij zag dat het verzoek van pastoor Van Haver de mensen in de kerk compleet had verrast. Bakker Juul Keppens, die gewoonlijk kalm werd van orde, had het bidprentje van Renaat direct na de offerande netjes in zijn binnenzak geschoven. Ietwat gespannen blikte hij naar de mensen rondom hem. Hij merkte dat de meesten de prachtige zwart-witfoto van Renaat tussen hun vingers klemden. Voorzichtig diepte hij het bidprentje weer uit zijn vestzak op.

Ook Ivonne de Laet, die bijna dagelijks op het dorpsplein als een slaafse chaperonne snoefde dat ze meneer pastoor beter kende dan haarzelf, gedroeg zich vreemd. Met een grimas vol ergernis speurde ze in haar zwartgelakte handtas. 'Potverdomme!' siste ze. 'Niet alleen Gods wegen zijn ondoorgrondelijk, maar ook die van meneer pastoor!' De mannen en vrouwen die naast Ivonne zaten, keken verbaasd op.

Een dame vroeg zich verbaasd af hoe ze haar trieste gesnotter zo snel in toorn had omgebogen. Waren tranen van verdriet zoals de spetters van blijdschap? Vlugger weggewist dan die immense ruïnes van woede en pijn?

De oude keek naar Ivonne. Hij zag dat ze met haar beide duimen de zilverkleurige knop van haar handtas krampachtig dichtdrukte. Haar groene ogen spuwden vuur en vlam. ‘Samen de tekst van een bidprentje lezen! Wat krijgen we nu?’ zuchtte ze luid.

‘Beste Renaat.’ Meneer pastoor keek theatraal omhoog. De geest van de priester startte een reis naar de hemel, maar hij werd genadeloos gestuit door het witte gips in de bogen van het kerkplafond. ‘Wij bidden hier vandaag samen zoals jij dat absoluut wilde.’

Van achter zijn metersbrede altaar stelde Van Haver zelfgenoegzaam vast dat vrijwel alle mensen het bidprentje devoot in hun handen hielden. Het leek alsof iedereen een wit kaarsje voor zich uit droeg. Van Haver begon hardop te bidden en hoorde dat de menigte hem gedwee volgde.

*Dank
voor wat het leven bracht
treur noch smacht
want alles
is gegeven...*

*Wat mijn goede God besloot
of in genen goot
heb ik
van vader en moeder
en van mijn meester
even gul
gekregen*

Op de achterkant van het bidprentje van Renaat stond een dankwoord, dat eveneens cursief was gedrukt.

*Dank aan mijn vader en moeder
Dank aan An, Evita, Joris en Steven†
Dank aan Frederica en Louis
Dank aan Samuel, Bert en Anna*

Dank aan Fritz, Frank en Simon

Dank aan meester Romain

Dank aan al diegenen, en al de lieve wezen, die me altijd mild en geruisloos nabij waren

Renaat

Niemand in de kerk, evenmin de pastoor, had het dankwoord uitgesproken. Enkele mensen hadden wel het minuscule kruisje naast Stevens naam opgemerkt. Ze legden er zachtjes hun wijsvinger op en toonden het kruisteken aan elkaar.

De kleine misdienaar beet op zijn droog aanvoelende lippen. Hoe was het in hemelsnaam mogelijk dat die eerst zo makke menigte plots toch enthousiast begon mee te bidden? Volwassen mannen en vrouwen! Had zijn baas het alweer gefikst? De mensen in zijn heiligdom op sleeptouw genomen? Of schuilde er in de zinnen van meneer Plageens een geheimzinnige en onverklaarbare kracht? In dat geval wilde hij het oordeel van zijn moeder beamen. Een heel voornaam man!

Hij las opnieuw het gebed van Renaat.

Dank

voor wat het leven bracht

treur noch smacht

want alles

is gegeven...

Wat mijn goede God besloot

of in genen goot

heb ik

van vader en moeder

en van mijn meester

even gul

gekregen

Terwijl hij de woorden druppelsgewijs in hem liet sijpelen, drong een merkwaardig besef zich aan hem op: dit was de allereerste keer in zijn loopbaan als misdienaar dat de pastoor tijdens een uitvaart de mensen inviteerde om een tekst mee te bidden. Een gebed dat niet eens uit zijn

eigen brein kwam. De vorige tien keer verzon hij zelf elk woord. Zelf! Wat was er op deze zwoele meidag toch aan de hand?

Voor de hoge deuren van het portaal zag de jongen de zes zwarte maatpakken weer staan. De twee oudsten zetten zich in beweging en schreden plechtstatig naar voren. De anderen volgden in twee rijen hun roergangers. De mis is bijna gedaan, dacht de misdienaar.

Geen vijf minuten later sneed de pastoor met de zijde van zijn rechterhand een kruisteken in de lucht. Daarna liep hij traag naar de zes mannen in maatpak, die de eiken kist op hun schouders tilden. Met een beweging van zijn hand nodigde hij de in het zwart geklede An, haar kinderen en kleinkinderen, en vriend Frank uit om hem op de voet te volgen. De zes mannen schreden statig door de gang naar het portaal. De vele vrienden en kennissen van Renaat, onder wie bakker Juul Keppens en notaris Paul Landuyt, sloten zich bij de zacht schuivende stoet aan. De dirigent en het orkest zetten de cantate 147 van Bach weergaloos in.

De oude hoorde de vreugdevolle triomf in de meesterlijke melodie. Een adembenemende trilling rolde door zijn lijf. Langzaam nam hij zijn zonnebril uit zijn vest en schoof hem op zijn neus. Zo onopvallend mogelijk glipte hij langs het kerkportaal naar buiten. In het zonlicht zag hij een meterslange grijze lijkwagen blinken.

‘Wie had dat gedacht?’ zuchtte Ivonne de Laet verbouwereerd. Naast een bloembak met rode hanggeraniums op het dorpsplein was ze blijven staan. Ze keek naar de blauwe lucht en draaide zich met haar rug naar de brandende zon.

‘Ja, en meneer Plageens moest nog tweeënzestig jaar worden!’ antwoordde de tachtigjarige Elza de Permentier. Elza schikte haar prachtige witte krullen met haar fijne vingertoppen.

Verschrikt dacht Ivonne aan haar eigen leeftijd. ‘Was hij al zestig jaar?’ ondervroeg ze Elza verbaasd. Angstvallig tuurde ze over haar schouder. Ze zag de zes zwarte mannen die de eiken kist in de duistere lijkwagen schoven.

‘Ja, dat weet ik heel zeker. In november zou Renaat tweeënzestig worden,’ antwoordde Elza met een vertrouwensvol glimlachje op haar lippen. Intussen liet ze de zon met alle rimpels op haar voorhoofd spelen.

In Belsele waren er weinigen die aan Elza’s uitspraken twijfelden. Vrijwel iedereen in het dorp wist dat deze lieve vrouw alle geboorten en overlijdens nauwgezet in haar met bladgoud beslagen boeken registreerde. Zodoende kon zij met een onfeilbare precisie vertellen wie er in

Belsele leefde of niet meer leefde. Voortreffelijker zelfs dan de geleerde burgemeesters en de pastoors, die na enkele ambtstermijnen telkens van het toneel verdwenen. Op elke bladzijde van haar boek schetste Elza een fraai sterretje naast elke levende. Ze tekende het met een fijn potloodje keurig achter hun naam, zodat vooral de laatste bladzijden van haar boek met al die piepjonge kinderen als een sterrenhemel fonkelden. Zodra ze echter vernam dat er iemand in het dorp was overleden, bladerde Elza zachtmoedig in haar boek. Tussen de geboortejaren zocht ze de naam van de overledene op. Als ze hem had gevonden, gomde ze het sterretje achter zijn naam met een zelden geziene tact weg. Teder blies ze haar adem als een briesje over de kruimels uit. Met de rug van haar hand veegde ze de gomrestjes behoedzaam weg. Tot alleen de naam van de overledene op het blad bleef prijken.

Diezelfde avond zou Elza ook Renaats ster sreen doven. Maar zijn naam zou ze tijdloos in haar levensboek laten staan. Op die manier wilde ze hem – zoals alle dorpelingen – als een uniek en eeuwig wezen blijven eren.

In de tijd dat de twee dames op het plein naast de rode geraniums over Renaat spraken, was een honderdtal mensen de pastoor en de blonde misdienaar gevolgd. De menigte liet zich lijdzaam door de zes maatpakken in een stoet achter de grijze lijkwagen leiden.

Het voertuig gleed als een loom schuivend schip over de rijweg naar het geduldig wachtende kerkhof. De kleine misdienaar zag zijn vriendjes op hun fiets. Ze versnelden naast de mensenrijen. Hij merkte hun onnozele bekken en hoorde hun gegiechel, maar omdat zijn mama hem bij het hek had gevraagd om vandaag speciaal zijn best te doen, onderdrukte hij zijn lach.

Een half uurtje later schreden de laatste mensen voorbij de open grafkuil van Renaat. Zachtjes legden ze een witte roos op de eiken kist, die roerloos naast een put op de aardbodem rustte. Daarna penseelden ze een kruisteken in de blauwe lucht. Ze bogen het hoofd naar de kurkdroge aarde. De meesten zwegen. Alleen boezemvriend Frank prevelde iets in stilte tot Renaat. Zijn droevige hart wilde zijn intieme herinneringen met niemand delen.

Diep in de namiddag, toen er geen ziel meer tussen de zerken en de cipressen viel te bespeuren, hield een zwarte taxi voor het kerkhof halt. De oude man stapte langzaam uit de wagen en duwde het portier zachtjes

achter hem dicht. Met een door hemzelf vervaardigde witte wandelstok als steun, slofte hij naar het graf van Renaat. Voor de nog verse aarde hield hij halt. Hij nam zijn zonnebril van zijn neus en tuurde met zijn versleten ogen naar het houten kruisbeeld voor hem. Een ogenblik leek het kruis de aarde met de hemel te verbinden. Met een kloppend hart las hij het opschrift dat in witte verf op het hout was aangebracht:

Renaat Plageens, 27-11-1930 - 25-5-1992

Had hij het niet gedacht? Wat zocht hij nog naar de waarheid? De oude graaide nerveus in zijn zak en viste er een stukje krantenpapier uit. Hij vouwde een overlijdensbericht open dat hij een week eerder uit de krant had geknipt, las de naam op het blad en vouwde het papier weer dicht. Daarna sloot hij langzaam zijn ogen. In een glashelder beeld zag hij hoe de kleine Renaat in zijn leven was gekomen. Het was een wonderbaarlijk gebeuren midden in een ijzige novembernacht. Nog geen twee maanden later, bij het begin van het nieuwe jaar, pende hij zijn naam zo sierlijk mogelijk in het geboorteregister van de stad Gent neer.

Renaat Plageens.

‘Plageens?’ had hij verrast gevraagd aan de vrouw voor hem.

‘Jawel, meneer! Plageens ja. Precies zoals ik het zeg.’

Om goed te doen, schreef hij de naam Plageens gedwee in het boek op.

‘Eh, en Renaat?’ polste hij voorzichtig bij de dame voor hem.

‘Ja, Renaat,’ antwoordde de vrouw zonder een spier te vertrekken.

Even volgzzaam vloeide de naam Renaat uit de zwarte inkt van zijn pen.

Pas na talloze jaren van diep snijdende twijfels was in hem het besef gekerfd dat hij ongelofelijk lichtzinnig had gehandeld tegenover de weesjongen. Het meest nog op die hete dag, toen hij onverschillig tegen de deuropening van zijn atelier leunde. Waarom had hij als een lafaard gezwegen? De koortsachtig zoekende jongen de waarheid ontzegt die hij met absolute zekerheid kende? Uit angst voor de gevolgen?

De tranen sprongen in zijn ogen. Ze rolden van zijn wangen. Nederig knielde de oude voor het laatste strookje glad geharkte aarde neer. Met zijn handpalm streelde hij over een warm strookje zand waarop bloemen noch kransen lagen. Met zijn wijsvinger schreef hij in de droge aarde: *Vergeef mij.*

Toen hij zijn woorden in de zandkorrels zag sterven, meende hij voor